

סיכום פרק יד' עונש המרגלים והעם

תגובות העם לדברי המרגלים (א'-ד'):

- **בכו באותו לילה** (זה היה ליל ט' באב, ולכן עם ישראל נענש לבכות תמיד בלילה הזה).
- **התלוננו** – "לו מתנו בארץ מצרים...ולמה ה' מביא אותנו אל הארץ הזאת לנפול בחרב נשינו וטפנו יהיו לבז, הלא טוב לנו שוב מצרימה".
- **ניסו למרוד** – "ניתנה ראש (רש"י: נשים עלינו מלך. ורבותינו ז"ל פירשו לשון ע"ז) ונשובה מצרימה".

תגובת משה ואהרון לדברי העם (פסוק ה'):

- **נפלו על פניהם לפני העם.**

תגובות יהושע וכלב לדברי העם (ו'-ט'):

- **קרעו את בגדיהם.**
- **אמרו לישראל ש** * "הארץ טובה מאוד" * אם ה' חפץ ורוצה הוא יכול להכניסנו לארץ.
- * "בה' אל תמרודו" * ואל תפחדו מעם הארץ כי:
 - (1) לחמנו הם – נכבשם בקלות כמו אכילת לחם.
 - (2) סר צילם מעליהם – המגן שלהם עזבם:
- **פרוש א':** **איוב** שהיה מגן עליהם (ע"פ מסכת בבא בתרא) מת, וממילא אין צדיק שיגן עליהם.
- **פרוש ב':** ה' עזב אותם.

תגובת העם לדברי יהושע וכלב (י'):

- רצו לרגום אותם באבנים, כבוד ה' נראה בענן והם נצלו.

תגובת ה' למרד העם (י"א-י"ב):

- **העם כולו ימות בדבר**, מפני שניאצו את ה', ואינם מאמינים ביכולת ה'.
- המשך קיום עם ישראל יבוא דרך משה, שממנו יקים ה' עם חדש. משה יהיה לגוי גדול ועצום.

תפילת משה בעקבות רצון ה' להשמיד את העם (י"ג-י"ט):

- אם תהרוג את העם, **יחשבו שאינך מסוגל להביאם לארץ**: המצרים יודעים שאתה אוהב את ישראל (שהרי אתה שוכן בתוכם, ומנחה אותם בעמוד ענן ובעמוד אש), ולכן אם יראו שהרגת את ישראל, יחשבו שעשית זאת בגלל חוסר יכולת להביא את עם ישראל לארץ ישראל, ואז יהיה בזה חילול ה'.
- משה מבקש רחמים בזכות **13 מידות** של ה': "ועתה יגדל נא כח ה' כאשר דברת לאמר ה' ארך אפים ורב חסד נושא עוון ופשע...סלח נא..."

תפילת משה על העם בחטא המרגלים לעומת תפילתו בחטא העגל – ראה טבלה מצורפת.

תגובת ה' לאחר תפילת משה (כ'-ל"ז):

1. **העונש לעם** – ה' בטל הגזירה להשמיד באופן מיידי את העם, אבל נתן עונש אחר: כל דור יוצאי מצרים (בני למעלה מעשרים) ימותו במדבר במשך 40 שנה, ואילו בני עשרים ומטה יסתובבו ארבעים שנה במדבר, ואחר יכנסו לארץ.
 - * **שבט לוי לא נענש.**
 - * **"הזהר במה שאתה מבקש"** - העם התלוננו ואמרו שעדיף היה לו מתו במצרים או במדבר מאשר במלחמה הצפויה להם בארץ (פסוק ב'), וה' אמר להם שימותו במדבר (פסוק כ"ח).
 - * **ארבעים שנה במדבר** - העם נענשו להיות במדבר **40 שנה**, כנגד 40 הימים שהמרגלים ריגלו את הארץ – "יום לשנה יום לשנה" (ל"ד).
 - * **גיל המתים במדבר** - כל אדם שנגזר עליו למות במדבר **לא מת פחות מגיל 60** (ולכן, נגזר עליהם להיות במדבר 40 שנה, כדי שאפילו האדם הצעיר ביותר שצריך למות – מי שהוא בן 20, יספיק להיות כעבור 40 שנה בן 60, ורק אז ימות - רש"י לפסוק ל"ג).

סיכום ספר במדבר – לשימוש פרטי ולתלמידים

מתוך האתר של מאיר אביטן www.meir-avitan.co.il

2. השכר ליהושע וכלב – שניהם יכנסו לארץ. כלב יקבל את הארץ שבא שמה (היא חברון).
 3. העונש למרגלים – מוות במגפה.

תגובות העם לשמע העונש (ל"ט- מ"ה):

1. התאבלו.
 2. רצו לבטל את הגזירה ולנסות ולעלות לארץ מיד בניגוד לגזירה.

משה ניסה למנוע את העלייה ואמר לישראל כי הם עוברים את פי ה', ולא יצליחו, אך הם עלו בכל זאת. באותו זמן נשאר משה וארון ה' במחנה. תוצאת העלייה: העמלקי והכנעני הכום עד חורמה (רש"י: שם מקום נקרא על שם המאורע).

תפילות משה

תפילת משה לאחר חטא העגל	תפילת משה לאחר חטא המרגלים
אם תהרוג את העם יגידו המצרים שהוצאת את העם ממצרים כדי להרגם.	אם תהרוג את העם יגידו הגויים שהחלטת להרגם כי אין ביכולתך להכניסם לארץ ולהתגבר על יושבי הארץ.
זכור לישראל זכות אבות אשר נשבעת להם שתרכבה זרעם ותתן להם את ארץ ישראל	משה הזכיר את <u>מידות הרחמים של ה'</u>

שאלות ותשובות פרק יד'

שאלה	תשובה	
<p>1 יד ע"פ שאלת בגרות התגובות לדברי המרגלים</p> <p>א. מה היו שתי תגובותיהם של בני ישראל לדברי המרגלים ומה היו תגובות משה, אהרן, יהושע, כלב וה' על כך?</p> <p>ב. באיזה נימוק התפלל משה לה' שלא יהרוג את ישראל ובאיזו דרך נוספת התפלל על כך?</p> <p>ג. מהיכן למד משה את אמירת מידות הרחמים של ה' כדרך להתפלל על ישראל? היעזר ברש"י לפסוקים י"ז-י"ח. (וראה גם רש"י לשמות ל"ג, יח-יט).</p>	<p>א. <u>תגובות ישראל</u>: 1. בכו והתלוננו לפני משה ואהרן שהיה עדיף למות במצרים או במדבר מאשר בארץ ישראל שבה אנו צפויים למות בחרב ונשנו וטפנו יהיה לבז, עדיף לשוב למצרים. 2. הם החלו לתכנן באופן מעשי שיבה למצרים. <u>תגובת משה ואהרן</u> – נפלו על פניהם. <u>יהושע וכלב</u> – קרעו בגדיהם ואמרו שהארץ טובה מאד מאד וכי ה' יביא לניצחונם ולכן אל להם לפחד. <u>ה'</u> רצה להרוג את ישראל ולקיים את זרע ישראל דרך משה.</p> <p>ב. משה התפלל לה' שלא יהרוג את ישראל בנימוק של מה יאמרו הגויים אם תהרוג את ישראל עכשיו, הלא יגידו שמבלתי יכולת ה' להביאם לארץ הוא עושה זאת. דרך נוספת: אמירת מידות הרחמים של ה'.</p> <p>ה. משה למד אמירת מידות הרחמים כדרך לתפילה על ישראל כשנאמר לו לעלות שוב להר לקבל את הלוחות השניים לאחר חטא העגל (שמות ל"ד, א-ז)</p>	
<p>2 יד העונש לישראל ולמרגלים</p> <p>א. מה היה עונשם של בני ישראל ומה היה עונשם של המרגלים בעקבות חטא המרגלים?</p> <p>ב. מה היו תגובות בני ישראל לעונש?</p> <p>ג. כיצד הגיב משה לרצון שביטאו בני ישראל וכיצד נסתיים העניין?</p>	<p>א. עונשם של בני ישראל הוא שלא יכנסו לארץ מיד, אלא ייסעו במדבר אל ארץ ישראל במשך ארבעים שנה, כשבמשך זמן זה ימותו כל בני העשרים ומעלה ורק מי שמתחת לגיל עשרים ויהושע וכלב יזכו להיכנס לארץ. עונשם של המרגלים (מלבד יהושע וכלב) : מוות במגיפה (ל"ז).</p> <p>ב. בני ישראל התאבלו מאד ואח"כ רצו לעלות לראש ההר, לדרך העולה לארץ ישראל "כי חטאנו" – הודו בחטאם.</p>	

סיכום ספר במדבר – לשימוש פרטי ולתלמידים

מתוך האתר של מאיר אביטן www.meir-avitan.co.il

<p>ג. משה אמר להם שה' לא אתם ושלא יעלו להר כי לא יצליחו. ישראל עלו בכל זאת, ללא ארון הברית ומשה שנשארו במחנה, ונגפו לפני אויביהם.</p>		
<p>א. משה ואהרן נפלו על פניהם לאחר תלונת ישראל בעקבות דברי המרגלים (י"ד, ה). משה נפל על פניו בעקבות תלונת קרח ועדתו לפניו ולפני אהרן (ט"ז, ד), וכן כשרצה הקב"ה לכלות את קרח ועדתו אמרו לפני ה' "האיש אחד יחטא ועל כל העדה תקצף" (ט"ז, כב).</p>	<p>א. מדוע נפלו משה ואהרן על פניהם בכל אחת מהפעמים הבאות: י"ד, ה. ט"ז, ד. ט"ז, כב?</p>	<p>3 יד</p>